

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛЕГЛОГО

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

Запропоновано аналіз соціального феномену психології особистості підлеглого, його складові частини, що дозволило оцінити важливість врахування усіх психологічних факторів підлеглого для успішної діяльності та впливу психології особистості підлеглого на діяльність організації.

Ключові слова: людина, індивід, особистість, індивідуальність, підпорядкування, підлеглий.

Abstract

The analysis of the social phenomenon of the subordinate psychology and its components, has been proposed, which allowed to assess the importance of taking into account all the psychological factors of the subordinate for the successful activity and the influence of the psychology of the subordinate's personality on the organization's activity.

Key words: person, individual, personality, individuality, subordination, subordinate.

Вступ

Особистість людини завжди була і залишається однією з найбільш інтригуючих таємниць, що хвилювали людство. Витоки людини лише частково можуть бути зрозумілі і раціоналізовані. Таємниця особистості, її єдиності, нікому не зрозуміла до кінця. Особистість людська більш таємнича, ніж світ. Вона і є цілий світ [1].

Метою роботи є аналіз психології особистості підлеглого та врахування її складових частин.

Основна частина

Явище «підлеглий» в психології управління досліджується недостатньо. В системах соціального управління велика кількість людей є підлеглими – рядовими співробітниками організації, виконавцями рішень, яких вони не приймають. Але саме цими людьми, значною мірою, визначається якість і ефективність управління. Підлегли є найчисленнішою категорією працівників.

Роль підлеглого визначається, природно, підпорядкуванням, тобто діяльністю, яка здійснюється під впливом іншої людини.

Доцільно виділити два види потреб в підпорядкуванні [2]:

- інструментальна: людина не знає, що робити або як робити;
- мотиваційна: людина не хоче робити те, що потрібно йому чи іншим.

З точки зору підлеглого, можна виділити три типи підпорядкування [3]:

1. Підпорядкування, що розуміється як вимушене і зовні нав'язане. При ньому у підлеглих проявляється неприємне відчуття залежності від керівника. Воно виникає зазвичай тоді, коли підлегли не бачать у свого керівника тих якостей, якими він повинен бути з їхньої точки зору наділений. У таких випадках адміністративний керівник явно не є формальним лідером;

2. Пасивне підпорядкування. З приводу такого підпорядкування видатний російський флотоводець, адмірал С.О. Макаров сказав так: це майже те ж, що пасивний опір. При цьому підлеглий вважає себе вільним від необхідності міркувати і приймати самостійні рішення. У нього відсутня ініціатива і він робить лише те, що йому доручає керівник. Ряд виконавців за такої форми підпорядкування навіть можуть відчувати задоволення своїм становищем. Але там, де підлегли сидять склавши руки, чекаючи по будь-яких питань вказівок згори, там успіху очікувати важко. Пасивне підпорядкування багато в чому формується під впливом особистісних якостей керівника. Для підлеглих-фахівців негативне наслідок такого підпорядкування проявиться ще й у тому, що вони в кінцевому рахунку можуть втратити здатність самостійно діяти і приймати рішення навіть тоді, коли в цьому виникає необхідність;

3. Усвідомлене підпорядкування. Воно проявляється тільки по відношенню до лідера. При цьому підпорядкуванні виконавець добре розуміє свою роль у цьому колективі, свої права і відповідальність за доручену справу, він позитивно оцінює свого керівника і внутрішньо згоден йому

підкорятися. Ще прусський канцлер О. Бісмарк стверджував, що будь-яка дисципліна починається з усвідомлення своєї підпорядкованості вищому начальнику. При усвідомленому підпорядкуванні керівник надає довіру своїм підлеглим, виявляє до них шанобливе ставлення, а підлеглі проявляють шанобливе ставлення до нього.

Нижче представлені типи підлеглих, найбільш часто зустрічаються на практиці [4]:

1. Наставник. Найчастіше це найдосвідченіший, найстарший з колективу працівників. Він з радістю ділиться своїм досвідом з новачками, вчить, допомагає, але не нав'язує допомогу.

2. Розвідник. Простіше кажучи, це ябіда, «шістка». Така людина постійно «винюхує», вистежує, хто погано працює, хто відволікається, хто крутить любов на робочому місці і доповідає про все начальству.

3. Доводчик. Цей працівник любить доводити чужу роботу до кінця, виправляє помилки своїх колег, не вимагаючи і не чекаючи подяки. Але і зі своїми обов'язками він справляється відмінно. Все встигає.

4. Оповідач. Така людина, приходячи на роботу, розповідає своїм колегам, навіть якщо ті не бажають його слухати, буквально про все: як він спав вночі, що він їв, що дивився і читав, всякі плітки. З «оповідачем» не слід бути відвертими, інакше на наступний день він видасть вашу таємницю на робочому місці, розтрубить її на весь колектив.

5. Бунтар. Такого працівника не влаштовує абсолютно все: робочий розпорядок, план, правила поведінки, трудові норми. Він стає призвідником страйків, дозволяє собі пияцтво на робочому місці і підмовляє колег зробити щось аналогічне.

6. Хвалько. Назва говорить сама за себе! Ця людина не приступить до роботи, поки не похвалиться, який він молодець і скільки зробив минулого разу, і як його хвалило начальство. Коли він витратить свій запал, висловиться, відразу перетвориться в відмінного виконавчого підлеглого.

7. Ломака. Такий працівник хоче, щоб його вмовляли, просили зробити що-небудь. Особливо він вередує, якщо від нього потрібне швидке прийняття рішення. Він чекає, що начальство встане на коліна і буде вмовляти скоріше вже рішення прийняти.

8. Скиглій. Ця людина, прийшовши на роботу, починає скаржитися колегам на все: на начальство, на умови роботи, на поганий настрій, на головний біль. Поспілкувавшись з скиглієм, робочий колектив волею-неволею впадає у відчай, всіх охоплює песимізм і відчуття безвиході.

9. Миротворець. З назви зрозуміло, що ця людина прагне залагодити всі конфлікти в колективі, вміє погасити сварку.

10. Ударник. Така людина працює як проклятий, він відчуває себе щасливим лише на роботі, а все тому, що у нього або негаразди в сім'ї, або вдома його ніхто не чекає і ніщо не радує.

11. Доморощений психолог. Такий працівник за всіма таємно спостерігає, складає в розумі характеристику на кожного (психологічний портрет), робить далекосяжні висновки, роздає поради направо і наліво, навіть коли його не просять про це.

12. Людина з прихованими планами. Такий працівник часто запрошує своїх колег на неофіційну зустріч, на обід, починає виявляти своє дружнє ставлення і потихеньку витягує з колег потрібну інформацію, яку потім може використовувати проти них.

Висновки

Встановлено, що врахування всіх особливостей психології підлеглого дозволяє значно підвищити ефективність взаємовідносин між керівником та підлеглим, відносин у колективі та продуктивності праці. Отже, знання психології особистості підлеглого та її використання є важливим інструментом ефективності менеджменту

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Урбанович А. А. Психологія управління: посібник [Електронний ресурс]/ А.А. Урбанович//Мн.: Харвест, 2003. — 640 с. — Режим доступу: <https://psyera.ru/5401/lichnost-podchinennogo-kak-obekt-upravleniya>
2. Прищак, М. Д. Психологія управління в організації : навчальний посібник [Електронний ресурс]/ М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Pryschak_Mykola/Psykholohiia_upravlinnia_v_orhanizatsii.pdf
3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uareferat.com/Психологія_взаємин_між_керівником_і_підлеглим

4. Полошкевич О. А. Вступ в психологію управління: посібник [Електронний ресурс] / О. А. Полошкевич. – Іркутськ: Вид-во ІГУ, 2013. – 246 с. – Режим доступу: https://psyera.ru/psihologiya-podchinennogo_8784.htm

Чумаченко Олена Валеріївна – магістрант групи МОз-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: Chumachenkolena@ukr.net

Науковий керівник: **Прищак Микола Демянович** – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Chumachenko Olena V. – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: Chumachenkolena@ukr.net

Supervisor: **Pryshchak Mykola D.** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya